

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Finansiranje. Mogućnosti i rizici

Tema 2.2

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Sadržaj

- I. Specifičnosti KKI u pogledu ekonomske vrednosti i stvaranja vrednosti
- II. Ciklus stvaranja vrednosti i odnosi sa drugim industrijama (međusektorska monetizacija)
- III. Kulturni i kreativni sektori u zemljama FENICE
- IV. Izvori finansiranja
- V. Budžetiranje i cene
- VI. Finansijska održivost
- VII. Mogućnosti i rizici
- VIII. Predložena literatura

Specifičnosti KKI u pogledu ekonomske vrednosti i stvaranja vrednosti

- 💡 Do 2020. godine, KKS mogli smo da **uporedimo** sa sektorima informacione i komunikacione tehnologije (IKT) i usluga smeštaja i hrane (A&F)
- 💡 **Stope preživljavanja** KKI preduzeća nakon 1, 3 i 5 godina postojanja su slične onima u IKT i A&F (čak i veće za period od 3- i 5- godina nego u A&F)

- !! **2,7 zaposlenih u proseku pre 2019, naspram 5,73 u IKT i 5,86 u A&F**
- !! **Segmentirana struktura, mnogo prostora za umrežavanje i habove, podložnost makroekonomskim šokovima**

Specifičnosti KKI u pogledu ekonomske vrednosti i stvaranja vrednosti

Izvor: (United Nations Educational Scientific and Cultural Organisation, 2009)

Ciklus stvaranja vrednosti i odnosi sa drugim industrijama (međusektorska monetizacija)

- **Interdisciplinarnost** – vrednost integrisanog proizvoda veća je od vrednosti elemenata.
- **Ekonomija iskustva** – umrežavanje, komunikacija i deljenje
- **Digitalna orijentacija, inovacija i preduzetnički način razmišljanja** – efekat preliivanja je veći u raznolikijim zajednicama

Kulturni i kreativni sektori u FENICE zemljama

Bugarska

- 💡 Vizuelne umetnosti, izvođačke umetnosti, knjige i štampa – čine većinu preduzeća i biznisa
- 💡 Tradicionalna izvođačka umetnost ne može da opstane bez pomoći države
- 💡 KKI kompanije kombinuju profitabilne sa neprofitabilnim aktivnostima iz različitih sektora kako bi omogućile da kulturni proizvodi opstanu
- 💡 Značajno oslanjanje na javno finansiranje i izuzetno nestabilno tržišno okruženje

Grčka

- 💡 Istorijska i kulturna baština su stubovi nacionalnog brenda
- 💡 KKI imaju tendenciju da se grupišu geografski – oko glavnih urbanih centara
- 💡 Finansiranje se postepeno prebacuje sa državnog finansiranja na lokalne vlasti i privatni sektor
- 💡 Značajno pogođen krizama 2008. i 2020. godine

Cultural and Creative Sectors in FENICE countries

Rumunija

- 💡 Grupisani oko tri centra: Bukurešt – radio i oglašavanje, Kluž – festivali izvođačke umetnosti i muzike, Temišvar – gejming industrija
- 💡 Finansiranje sektora kulture uglavnom dolazi od države
- 💡 KKS je imao veći BDP-u do 2020. godine nego poljoprivreda i građevinarstvo

Portugalija

- 💡 Kulturno nasleđe, audiovizuelna i multimedijalna, vizuelna umetnost, izvođačka umetnost, izdavaštvo i prodaja knjiga, arhitektura i dizajn, zanati, interdisciplinarne umetnosti
- 💡 Male agencije, udruženja iz kulture, neprofitna tela, privatne institucije društvene solidarnosti
- 💡 Kulturne politike – kulturno nasleđe, promocija i razvoj nacionalnih mreža aktivnosti i objekata

Cultural and Creative Sectors in FENICE countries

Srbija

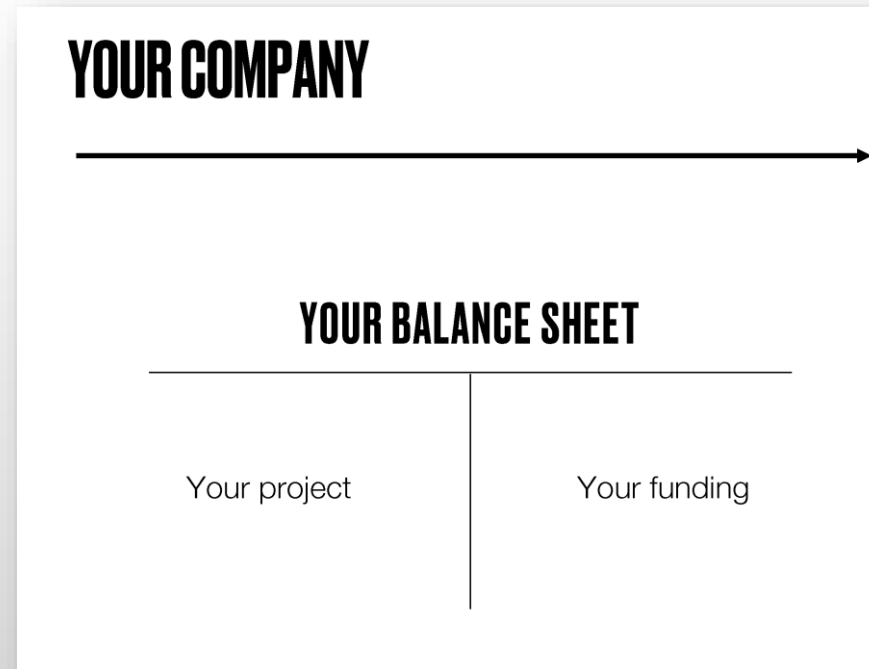
- 💡 KKS je pokazao višu stopu rasta pre 2020. godine od prosečne stope rasta nacionalne ekonomije
- 💡 Rastući trend kada je u pitanju osnivanje kreativnih centara kojima upravljaju profesionalci iz umetnosti i kulture uz iniciranje brojnih međunarodno priznatih projekata

Izvori finansiranja

Profit vs. non-for-profit

Izvor: (European Investment Fund, 2019)

Izvori finansiranja

Javno finansiranje/ nacionalni fondovi

Finansiranje putem projekata/grantova

Filantropija i „anđeo“ investitori

Biznis inkubatori/akceleratori

Grupno finansiranje

Zajmovi i krediti

Prihod od zarade

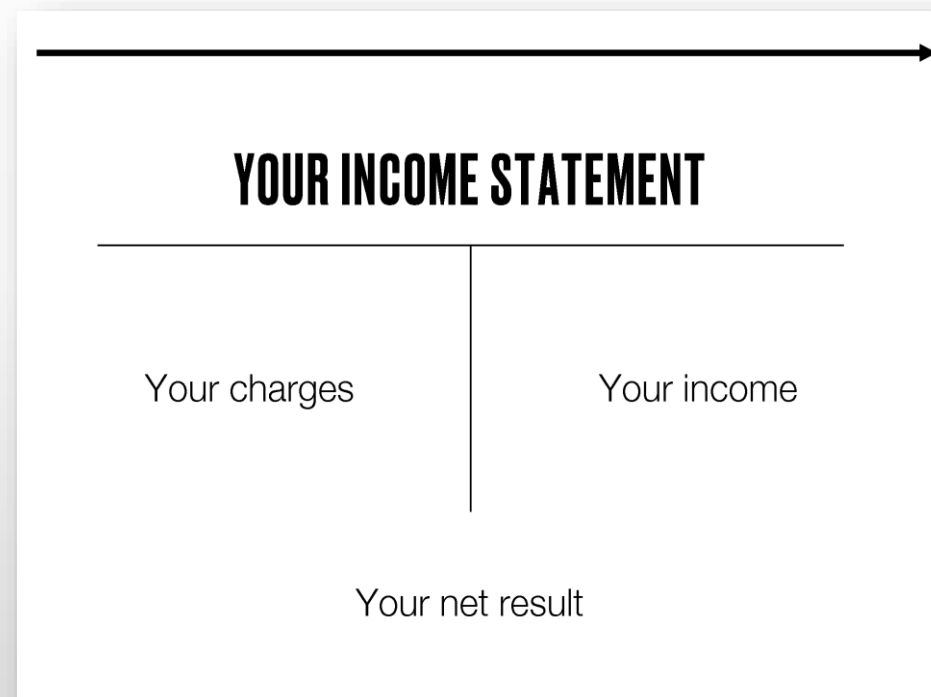
Akcijski kapital/deonice

Samofinansiranje

Budžetiranje i cene

Izvor: (European Investment Fund, 2019)

Budžetiranje i cene

Privredni subjekti –profit vlasnicima/akcionarima, tj. misija preduzeća je da uveća finansijska sredstva => Poslovne aktivnosti

Neprofitni subjekti - kreiraju proizvod ili uslugu za profit društva, a ne za ekonomski profit => Neprofitne aktivnosti

Finansijska održivost

- 💡 **Finansijska održivost** se postiže kada preduzeće prodaje proizvod ili uslugu po ceni koja ne samo da pokriva troškove već i ostvaruje profit.
- 💡 **Profit** omogućava preduzeću da se uveća posebno kada se njegov deo uloži nazad u dalju proizvodnju, bolje objekte, više izvođača i ko-kreatora itd.
- 💡 Kod **neprofitnih subjekata**, višak koji ostaje na kraju projekta ili perioda se **reinvestira u potpunosti kako bi organizacija i dalje ostala nezavisna** od spoljnog finansiranja (donacije, sponzorstva, zajmovi, itd.) i razvijala inicijative po sopstvenom nahođenju ili besplatno.

Mogućnosti i rizici

- 💡 Svi KKI sektori su porasli u periodu poslednjih 6 godina sa do 4% do 2020. godine – video-igre, oglašavanje, arhitektura i muzika - kao vodeći sektor
- 💡 Najveći rast zabeležen je u istočnoj i centralnoj Evropi
- 💡 Preko 80% korisnika interneta u EU koristilo je internet za muziku, video zapise i igre (a ne toliko za kupovinu ili društveno umrežavanje)
- 💡 Inovativni potencijal KKI je bio izuzetno visok
- 💡 Uobičajeno je da KKI preduzeća obavljaju profitne i društveno korisne aktivnosti – i imaju pristup državnim fondovima

- !! Tržište KKI je veoma fragmentirano i zavisi od kulture i jezika različitih naroda i generacija
- !! Najviše su pogođene i najviše izgubile organizacije sa naglim rastom u centralnoj i istočnoj Evropi
- !! Mere socijalnog distanciranja dovode do povećane potrošnje, ali i do smanjenja potrošnje plaćenog digitalnog sadržaja
- !! Povećanje onlajn pretplata, ali smanjenje onlajn oglašavanja
- !! Nedostatak jedinstvene statistike i kvalitativnih analiza za sve države članice EU

Preporučena literatura

- ✓ **The CulturEU Funding Guide: EU Funding Opportunities for the Cultural and Creative Sectors 2021-2027** (2021), European Commission
- ✓ **Rebuilding Europe – The Cultural and Creative Economy Before and After the COVID-19 Crisis** (2021), EY Consulting, European Grouping of Societies of Authors and Composers (GESAC)
- ✓ **Be Creative - Call the Bank: Cultural and Creative Sectors Guarantee Facility** (2019), European Investment Fund
- ✓ **Capacity-building in the Cultural and Creative Sectors Guarantee Facility: A guide to assessing loan applications from CCS SMEs** (2019), European Investment Fund

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

FENICE: Fostering Entrepreneurship and Innovation in Cultural and Creative Industries through Interdisciplinary Education is co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union.

Projekat predstavlja inicijativu 5 akademskih i istraživačkih institucija:

www.fenice-project.eu

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.